

Posudek oponentky habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta: Filozofická

Habilitační obor: *Etnologie*

Uchazeč: Giuseppe Maiello, Ph.D.

Pracoviště: Fakulta multimediální komunikace UTB ve Zlíně

Habilitační práce: „*POLARITA SEXUALITY A SMRTI.*

Soubor etno-antropologických studií“

Oponentka: doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.

Pracoviště: Fakulta humanitních studií UTB ve Zlíně; Filozofická fakulta UP v Olomouci

Text posudku:

Habilitační práce Giuseppeho Maiella představuje soubor jeho významných publikací, spadajících do oblasti antropologie sexuality, antropologie smrti a antropologie náboženství, primárně ve vazbě na slovanský areál, ale i Střední východ, staré Řecko a Řím, čímž práce jednoznačně získává tradiční etnologický rozměr. Pojítkem většiny těchto prací je tematika vampyrismu a posmrtné magie, v této souvislosti i originální symbolika a mytologie, jejichž znalost autor v práci suverénně prokazuje.

Již název práce odráží autorův významný výzkumný přínos, neboť neznám dílo, které by se takto uceleně věnovalo právě polaritě sexuality a smrti, s využitím hermeneutiky a interkulturního komparačního přístupu. Ten je o to cennější, že se neomezuje jen na krátkou historickou etapu, ale umožňuje seriózní vědecký exkurz napříč dlouhým obdobím v dějinách lidstva a současně reflektuje současnost (viz prezentace odlišných badatelských přístupů k tematice umírání a smrti, k vampyrismu atd.).

Autorovy práce jsou přínosné také v tom, že ačkoli jsou jednoznačně směřovány do oblasti sociokulturní antropologie a etnologie, ve vztahu k lidské sexualitě, též umírání a smrti člověka, neignorují biologickou podstatu člověka. Naopak, staví na ní, s vědomím, že tyto složky jsou vzájemně propojeny, resp. vzájemně se ovlivňují. Integrovaně antropologický charakter badatelské práce je, dle mého soudu, u uchazeče o habilitaci v oboru etnologie klíčový.

Ve svých pracích Giuseppe Maiello vychází z detailního studia velkého množství literárních pramenů, především cizojazyčných, což je jeho další devíza, neboť evidentně disponuje znalostí několika světových i nesvětových, primárně slovanských, jazyků. Předložené práce jsou v češtině, slovenštině, ale i angličtině a ruštině. V textech je současně řada citací v dalších jazycích, též balkánských, neboť autor se dlouhodobě věnuje, mimo jiné, právě oblasti Balkánského poloostrova.

Práce obsahuje následující vědecká pojednání: *Double Burial and Slavic Specificity; Calmetova interpretace událostí v Kisiljevu a Medvedje a následující teologický spor; Vampírske epidémie a apotropaické praktiky v slovanských oblastiach strednej Európy: mora jej pôsobenie; O niekoľika vampyrstických postavách v kulturních tradiciách Středního východu, starého Řecka a Říma; O mladých dívkách a smrti mezi staletími a žánry; Kuriózní sexualita upírů; O současných pohřebních rituálech v českých zemích na příkladu krematorií v Praze - Strašnicích, Zlíně a Plzni; Ještě jednou o smrti, erosu a pravoslaví v souvislosti se*

Zakázanými pohádkami; Sexuální život starých Slovanů; O archeomytologii Mariji Gimbutiene; Italští kritici Mircei Eliada jako představitelé období tzv. militantního antifašismu; Zapomenuté lužickosrbské zajímavosti a Racionalismus Karla Ferdinanda Schertze a Magia posthuma.

Jediná výtka, kterou k souboru prací Giuseppeho Maiella mám, se týká drobných jazykových nedostatků, které jsem našla v česky psaných pracích, nicméně jejich odbornou kvalitu nijak nesnižují.

Na závěr je možno konstatovat významný autorův přínos k etno-antropologickému výzkumu, ve vazbě na problematiku vampyrismu a posmrtné magie, kterou autor dává do méně tradičních souvislostí s lidskou sexualitou. Jeho přístup k zpracovávaným tématům hodnotím jako originální. Prezentované studie přináší nové poznatky, a jak na poli tuzemského, tak zahraničního, výzkumu se stávají důležitým zdrojem informací pro širší badatelskou veřejnost.

Dotazy oponentky k obhajobě habilitační práce:

1. Na str. 9 autor uvádí, že u Slovanů byla hlavním způsobem pohřbívání „*inhumace, následná exhumace kostí a nakonec sekundární pohřební rituál*“. Současně tvrdí, že „*tato teoretická úvaha se následně stala východiskem k dalšímu studiu, soustředěnému tentokrát na tzv. vampyrismus, fenomén spojený se smrtí a sexualitou, který byl hojně studován v 18. století rakouskými a německými lékaři a teology v celé Evropě*“. O které autory / práce se v této souvislosti zejména opírá? Existují i studie, které tato tvrzení popírají?
2. V práci se, ovšem jen sporadicky, objevuje termín „černá magie“ (viz např. tvrzení Giuseppeho Furlaniho na str. 44). Co autor sám považuje za „černou magii“? Má vůči tomuto pojmu a jeho konotaci (antagonisticky k „bílé magii“) nějaké výhrady?
3. Na str. 58 autor uvádí: „*Termín vampyrismus se začal užívat místo dříve obecně rozšířeného termínu „posmrtná magie“ (magia posthuma)*“. Je podle autora tyto pojmy vhodné chápat jako identické?
4. Jaký je podle autora rozdíl mezi upířskými a pseudoupířskými romány? Viz str. 67.
5. Na str. 72 se píše o „upířkách dekadence a postmodernismu“. V následujícím textu je tato úvaha rozvinuta na příkladu Alice Lenské, její tvorby i atypického životního stylu. Nicméně i zde se autor práce pohybuje na velice křehké hranici mezi realitou a fikcí. Je možno upírství - coby fenomén současnosti – chápat jako prostý konstrukt samotného autora?
6. Je skutečně možno absenci pláče během smutečních obřadů (viz práce věnovaná současným pohřebním rituálům v českých zemích) považovat za důsledek tabuizace smrti, která je průvodním jevem soudobé české (a zdaleka nejen české) společnosti?
7. Na str. 120 autor tvrdí, že „*ve slovanské společnosti neexistoval nějaký specifický moment přechodu ze stavu svobodné ženy do stavu ženy vdané*“. V této souvislosti klade důraz výhradně na ženinu plodnost. Můžeme tedy u starověkých Slovanů hovořit o absenci svatebních rituálů?
8. Na str. 158 se autor odvolává na Schertze, a v souvislosti s jeho přesvědčením na fakt, že „*mrtvola může zůstat neporušená nikoliv díky kouzlům, ale jednoduše z přirozených důvodů*“. Z toho rezultuje všeobecně míněná otázka, do jaké míry autor ve svých pracích, resp. analytických přístupech, zohledňuje úroveň tehdejšího přírodovědného a medicínského poznání, případně z jakých autorů zejména vychází.

Závěr:

Habilitační práce G. Maiella „POLARITA SEXUALITY A SMRTI. Soubor etno-antropologických studií“ splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru *Etnologie*.

Olomouc, dne 17. 3. 2014

doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.